

מכתבים אל הגאון הרב חנוך צבי הכהן לוין זצ"ל

מרן הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל

בעזה"י, ערב שבת קודש תולדות ב' דר"ח כסלו תרפ"א, עיר הקודש ירושלם תבנה ותיכונן במהרה בימינו אמן

מציון וירושלים יצו ד' את הברכה וכל טוב סלה לכבוד הגאון הצדיק בוצינא דנהורא מור"ק שהור, שולשילתא דבי יוחיסא, מו"ה צבי העניך הכהן לעוין שליט"א.

עם מעוט הכרתי במעלת כבודו שליט"א, ועם בהירות הכרתי במך ערכי הדל, הנני מרהיב עוז בנפשי לדבר דברים אחדים, אשר אקוה בעזה"י שיתקבלו לרצון למעלת כבודו ולכל אשר דברי אלה יגיעו אליהם.

מיודענו הרב החכם יקר הערך החריף ובקי מו"ה צבי דוד¹ הי"ו הראני את מכתב קדשו אשר יש תמהים על ספרו של מרן הגאון הקדוש מוהרא"י קוק שליט"א, וכי מתעתדים מגדולי וצדיקי דורנו לדון עלי, הנני חושב לודאי כי לא יהיו נחפזים לדון טרם שישאלו פי מרן הרב שליט"א, שיתן ויברר ביאורם האמיתי. אני הצעיר מעולם הייתי מתאבק בעפר רגלי חכמים, ומורא כל תלמידי-חכמים עלי מאד, בכך אני שואל בפחד גם על תלמידי-חכמים דעיר קדשנו החתומים ב"קול שופר", מדוע לא פנו עצמם ישר למרן שליט"א, לשאול ממנו קושיותיהם, ואם לא היה מיישבם, או שלא היה נראה להם ישוביו, רק אז היה להם הרשות לצאת לרשות הרבים, אבל הם לא כך עשו, לא פנו אליו כלל, ולא הודעו לו מאומה מכל המכתבים ששולחים לחוץ-לארץ, ואני הצעיר שנשאלתי מאחד ר' אייזיק בן טובים ביאורים על איזה קטעים, השבתי לו כפי מה שהעלתה מצודתי, והוא הדפסו בשם "טובים מאורות", ובאמת כי אחדים מהצעירים המרקדים הדפיסו את מכתבם של הרבנים בלי ידיעתם כלל, והוסיפו חרפה ובוז על מרן שליט"א וגם עלי הצעיר, שרו להו מאריה, ואנו בפה יודעים ובקיאים היטב את טיב הדבר. נמצאים כאלה שהפקירו עצמם ללגלג גם טרם מצאו הבקעה, והם הם אשר המשיכו אל הקלחת גם את הרבנים, ובעת שאספו את הרבנים לדון על דבר ספר ה"אורות", היה המדובר בהחלטה שלא להזכיר במכתבם שום מלה של חירוף וגידוף, רק לבא בשאלה לפני איזה גדולים שבחוץ-לארץ שידונו על הספר והתנו מפורש שלא להוציאו לרשות-הרבים, וכשיגיע אליהם תשובות מחוץ-לארץ בטח לא היו מרהיבים להדפיס גדולה או קטנה, בלי הודעה למרן שליט"א, ובודאי היו דורשים ממנו שיברר דברי קדשו, אבל העזי פנים הצעירים הללו יודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו, יודעים כי אם יבואו הרבנים הגאונים הזקנים בשאלה למרן שליט"א יש לאל ידו להסביר להם שלא יקשה להם מאומה, ואז יפסדו לגמרי כי לבד מה שלא ירוויחו להגדיל המחלוקת, עוד ישרה זה ביניהם אחוה וריעות, על כן הקדימו להדפיס בלי ידיעת הרבנים, וכשהרבנים שאלו מהם מה עשיתם, השיבו, "במקום שיש חילול

1. אב"ד בענדין, חתן בעל ה"שפת-אמת".

2. הירשביין.

השם וכו'". וכדרכם להזיק עמלו על הרבנים הגאונים שיהיו שב ואל תעשה על כל פנים. וכך הם הולכים ובווערים כולו, ויראי ד' האמיתים המכירים ערך קדושתו של מרן שליט"א, בוכים ומבכים על החילול השם וחילול התורה.

מרן שליט"א ואני הצעיר כשנודע לנו הפצתו של ה"קול שופר" קבלנו באהבה את היסורים, וחשבנו לנכון כי כל ישר לב יכיר וידע את זיופו מתוכו, איך לא הזכירו שקראו אותנו לדין ולא שאלו אותנו כלל, הכי מעבר לים אנו יושבים שאינם מוצאים אותנו? או הכי חשודים אנו לסרב להשיב להם? ובטח יכיר כל בן דעה כי כל זה לא נברא כי אם לשם המחלוקת. כל ישרי לב יודעים, כי אין בארצנו הקדושה עתה, איש אשר יכול לעמוד בפרץ נגד כל הקמים על תורתנו ומסורתנו, כמו מרן שליט"א. ועוד לפני המלחמה, בשנת תרע"ד, עבר מרן שליט"א יחד עם הגאון ר' יוסף חיים זננפעלד שליט"א ואני הצעיר עמהם, בכל מושבות יהודה וגליל, וראה אז הגאון ר' יוסף חיים שליט"א בעצמו, איך הוא [-הרב] פועל בכל השדרות, וקידש שם שמים ברבים בהחזיר כמה נפשות וקבוצות שלמות לתשובה. והגאון ר' יוסף חיים זננפעלד שליט"א בעצמו שמע לקולו אז בכל אשר צוה לו, אף בדרכים שלא הסכיין מעולם, כמו העובדא של "פוריה" שהיתה אז, מושבה סמוך לטבריא, ששם היתה קבוצה של פועלים (רובם היו מוארשא וגליציא), ולדאבננו אכלו טריפות ונבילות ובשלו בשבת, והלך אליהם מרן שליט"א בבית תבשילם ודבר עמהם בנחת ובשמחת לב עד שרקד עמהם, וצוה גם להגאון ר' יוסף חיים שליט"א שירקוד עמהם. ועל ידי אלו הרקידות עלה בידו להכשיר תבשילם, ולהעמיד להם מבשלת אשה כשרה, והגעילו כליהם (אותם שהיה אפשר על פי דין להגעיל), ובשבת נחו, והיה זה לפלא מאד. זהו רק עובדא אחת ממפעלותיו הכבירות, ולולא לא גינו אותו [-הקנאים], הלא היה הדרך-ארץ לפניו נורא מאד, ואז היו כל המתחדשים כורעים ברך לפניו, ומה נורא היה מעמד ארצנו הקדושה, ובשביל זה השתדלו ישרי לב עיר קדשנו להביאו לירושלים עיר קדשנו. אבל השטן אי אפשר לו להניח זה, והבעיר תבערה לחלל קדושת ארצנו הקדושה, והפריעו שלום העיר, לקרוע את העיר לגזרים, ושיהיה איש את רעהו חיים בלעו והצליחו גם להפריד בין הדבקים גאוני ארצנו הקדושה, מרן הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שליט"א שהיתה לו אהבת-נפש עם מרן שליט"א, והגאון הרב יוסף חיים זננפעלד, - שכיבדו ומכבדו גם עתה - שיעמדו במחלוקת עם מרן שליט"א.

ועתה ידעו נא הרבנים הגאונים והצדיקים שבחוף-לארץ, כי חלילה להם למהר לעשות צעד כל דהו נגד מרן שליט"א. אם קשה להם איזה דבר יפנו בשאלה ישר אליו, בנימוס ודרך-ארץ, בלי הטלת חרופים וגדופים שהפיצו בעלי המחלוקת, ואז ידעו את אשר לפניהם, לצאת ידי שמים על כבוד התורה ולומדיה וכבוד השם יתברך וארצו.

ובכלל צריכים לידע האמת הברורה, כי יסוד מגמתו של מרן שליט"א בחבוריו הנפלאים והקדושים, היא סובבת רק במגע אל המחשבה, לפעול על הלב ללמד דעת איך כי גם בומני הנפילות כהיום, יש דרכים איך להרבות אהבת ישראל, ולהכיר בקדושתם להמליץ בזכותם,

3. ראה עוד על מעשה זה בספר "זכרון ראי"ה" עמ' מו-מו; "גנוי ראי"ה" ז, עמ' 14; קובץ "המאור", ירושלים ה'תשמ"ד, עמ' 97-98.

4. ראה קובץ "המאור" הנ"ל, עמ' 101.

ידוע אני מה ערכי מי אני ומה אני, ובכל זאת דחקתי עצמי לכתוב השורות הללו ואקוה לחסדי ד' הנאמנים, כי ישים ד' אהבה ושלום בין תלמידי-חכמים שבעולם, ומכל שכן בין תלמידי-חכמים היושבים בחצרות ד'.

הצעיר והדל יעקב משה בלאאמו"ר מוה"ר זבולון זצ"ל חרל"פ

בעוה"י (קין ה'תרפ"א)

אורה וברכה וכל טוב סלה, לכבוד ידיד ד' הרב הגאון הצדיק החסיד המפורסם בוצינא דנהורא מו"ה חנוך צבי הכהן לעוין שליט"א.

יקרתו הגיעני. רב תודה על אשר הזכירני לפני אדמו"ר שליט"א יתני ד' להנות מאור טוב הצפון לצדיקים.

והנה לא אכחד כי דמיתי בעניי כי מכתבי הקודם שערכתי למעלת כבודו כבר יספיק לפניכם להפיץ אור על כל מגמות הקודש של מרן הגאון הקדוש נזר ישראל והדרו מוהרא"י הכהן קוק שליט"א, ולא יהיה עוד מקום לאי אלה הקטגוריא שמפיצים הקנתרנים, וגם תבינו מושג נאמן על כל המהלך של המחלוקת פה עיר קודש תבנה ותכונן - אבל לדאבוני כנראה שלא קלעתי אל המטרה, ולא שמתם לבבכם על דברי שיצאו מעמקי לבבי, ונכתבו בדם ובדמע.

ומסופקני הרבה אם היה מכתבי לפני גאון קדשו של אדמו"ר שליט"א, ואם הוא בעצמו בעינים הטהורות עברו עליהם. מרהיב אני עוז בנפשי להגיד כי לוא עבר אדמו"ר שליט"א על דברי הפעוטים, כי אז הכיר את האמת, וברוח קדשו היה יודע איך לכלכל דבר ולהשיב השלום על כנו, מבלי לתת מקום לבעלי הריב שירקדו, ולמלאות את כל האויר בקטגוריא ומריבה.

והנה עוד הפעם הנני אומר, כי ידעו נא כל ישרי לב, כי שוא ותוהו כל הוצאת דיבה. אין בהן אפילו קורטוב של אמת. בהיפך, הלוחם היחידי בדורנו עם כל שולחי יד במקדש ד' ובתורתו, הנהו אך מרן הגאון הרב שליט"א, לא רק בהיותו סגור בביתו כשאר לוחמים, אלא גם בתוך הקרב, יוצא הוא אל המערכה ולוחם אתם פנים אל פנים, לא רק בדברים-בלא-טעם, אלא בדברים-של-טעם, וכשהוא פותח פיו בקדושה ובטהרה, הכל נעשים כאלמים, כאשר ידענו מכבר וידוע לכל מקורביו, ועוד יותר אשר ראינו באסיפת-הרבנים, שנתאספו על פי הכרזת הנציב העליון יר"ה, לסידור הרבנות הראשית: מיום אשר הופיע בהאסיפה, אחז את הרסן בידו וילחם מלחמת-מצוה עם כל אלו שדימו להכהות את ערך קדושת הרבנות, ובעצמת-כח הכריע כל הקמים תחתיו.

ואשר כותב ודורש לחזור מהשיטה תמה אני עוד יותר, איך וכיצד.

צר לי מאד, אם הנני צריך להגיד כי טעות נכזבה היא לדמות שהמחלוקת תלויה באמת באותם האמתלאות אשר המה נותנים לדבריהם ובמעשיהם, לא מצד אלה הנימוקים שהם מנמקים את פעולותיהן המחלוקת הנה היא באה, שוא ותפל לחשוב ככה, אלא שבאמת יכלו היו גדולי ירושלים לבא לידי עמק השהו בכל הענינים. יכלו היו למצוא דרך כבושה שיסללו המה בה, ושיעבדו יחד על שדה העבודה בהרמוני אחת כל אחד לפי דרכו, וכאשר אני הצעיר הדל באלפי ישראל הצעתי לפניהם, אשתקד לפני חג הפסח שעבר שנתועדו שלשת הגדולים בבית מו"ר הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שליט"א, ואז השמחה גדלה בעיר הקודש כי העיר השלום שבה לשלום, ונקראתי גם אני הצעיר לעלות שמה, ודנתי לפניהם בקרקע כי ישנם כאלה שהם מסוגלים ביותר לצאת ברעש ויש שמסוגלים ביותר לדבר דבריהם בנחת, ושניהם כאחד טובים ושניהם בונים בנין בית ישראל, ועל כן תתחלק העבודה. יהיה ניכר בעיר הקודש וארצנו הקדושה כי אלו השלשה הם האחראים להנהגה, וכשהיה דרוש לדבר בנחת ובטעם

לנהוג מלחמה בשלום, יהיה זה סדר העבודה של מרן הרב שליט"א, וכשיהיה דרוש לצאת ברעש מעט יהיה זה סדר העבודה שלהם, רק יהיו ביחד לטכס עצה על כל דבר ביחד וידעו כל עולם כי כל מה שיוצא מהם הוא בהסכמת כולם. וכמעט שכולם הסכימו לסדר זה, אבל אחרי שנפרדו באהבה כל אחד לביתו, בא השטן ויבאו אלה הקטנים שמחלוקת ולשון הרע כל חייהם ולא הניחו בשום אופן לגמור את הדבר בכי טוב. - ובכל זאת היה יחס מרן שליט"א להגאונים שליט"א בכבוד ודרך-ארץ. לא פעל שום דבר טרם ששלח לשאול את פיהם, ובזמן האסיפה שהיתה תיכף אחרי הפסח שעבר, על דבר "אסיפת הנבחרים" שהזמין מרן שליט"א את כל רבני ארץ-ישראל לדון על זה ולהחליט. ערך מכתב להגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שליט"א ולבקשו שיפיע בראש האספה בתור זקן הרבנים ושישפיע על כל הסיעה שישתתפו והיה בודאי יוצא הדבר ביתר שאת ויתר עז, כי בעיקר חפץ מרן שליט"א להנהיג בארצנו הקדושה ששום דבר לא יוחלט על פי דעת יחיד, כי אם על פי דעת כל הרבנים, למען לסתום פי המקטרגים, ושיהיו כל הרבנים מאוחדים יחד באגודה אחת, ואז היה פה הגאון אב"ד דטבריא ר' משה קליערס שליט"א שהוא מושפע הרבה ונכנע להרבנים הגאונים הוקנים שליט"א, וכשראה את מכתבו של מרן שליט"א להגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שליט"א, קפץ מן המנויים ואמר, אני חפץ לזכות במצוה זו להיות השמש של הרב בדבר זה, הוא לקח המכתב ועלה עמו למו"ר הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שליט"א, וימצא כבר שמה אנשים הסותרים כל בנין, וכאשר בא כן שב. וגם אחר כך כשנתעטר הגאון הצדיק ר' יוסף חיים זונפלד שליט"א ברבנותו, גם כן לא נתפעל מזה מרן שליט"א כלל, והוא אימץ אותם, ובכל דבר שלח להתיעץ עמהם אם השיבו אם לא השיבו, לא שם לבו על זה, וכל דבר אשר הבין כי יהיה להם למורת רוח לא פעל ולא עשה, ורק אחר כך שיצאו בכתב הפלסטר של ה"קול-שופר" ולא נהגו מדת דרך ארץ ולא התחשבו כלל עם מרן שליט"א כאילו איננו בעולם, רק אז נפסק - לדאבונינו - היחס ביניהם. ובכל זאת כשנתעוררה שאלת הרבנות הראשית מצא שוב מרן שליט"א לפנות אליהם, במכתב לבקש השתתפותם, וסלח ומחל לכל מה שפעלו, והוא הוא המכתב גלוי שנדפס אחר כך.

יבואו נא מלאכי השלום ויכפו הר כגיגית לעשות שלום, אם לא כדברי כן יהיה.

אמת הדבר, כי כל מה שמתארך הזמן יותר מתרחב הקרע, ויותר יהיה קשה להתאחות, אבל במי האשם? ד' יודע!

מה נורא הוא הדבר מצאו מציאה ונפלו עליה לתלות באמתלא את מחלוקתם, ומתריעים ב"שופרות" להגדולים שבחוץ-לארץ שלא ישקטו ולא ינוחו, ולמה לנו לרמות את עצמנו. הלא לולא קטגוריותם, מי היה מדמה עצמו לארי שבחבורה, והיו הכל מבינים ויודעים כי דרכי מרן שליט"א גבוהים המה, והוא אשר סלל לפניו דרך קודש כזה לדבר רמות ונעלות על כל הנעשה בישראל למען יבושו כל אותם הרחוקים מקדושת תורתנו, כי גם את עצמם אינם מבינים.

טעות מוחלטת היא, כי יש בדרכינו הקדושה חלילה, התערבות טוב ורע, אדרבה רק את הפירוד הטוב מן הרע אנו דורשים, אלא שאנו אומרים כי לא בפירוד אחים נגיע למחוז חפצנו זה, אלא שהננו משתדלים להפריד עצם הטוב מעצם הרע, ולא עוד אלא שאנו משתדלים

להבדיל בין הקדש ובין החול. אנו אומרים כי כל מה שנעשה בצד החול למדיניות ישראל ולכל קניני העם, הקודש הוא תומכתו, ולולא הקודש לא היה בא, ובכל זאת לא נמסר שום ענין של קודש בהידים החרוצות של החול, כי כל עניני קודש צריכים יהיו שמורים ומופקדים בידים שהם נשואות קודש, וזהו תפקידה של תנועת "ירושלים" שמרן שליט"א, הולך ומכריז עליה. תביעת ה"ירושלים" על פי הכרזת מרן שליט"א, היא, כי תומכת בכל עניני החול כלומר של המדיניות, אבל אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו, כל עניני הקודש הניחו בעד אנשי קודש. היא אומרת עוד כי להשלמת בנין הלאומי של כנסת ישראל דרוש שכל תפקידי הקודש יצאו לפועל בממדות גדולים, להכניס בארצנו הקדושה כל זרמי הקודש להשיב לארץ חמדתנו כל הדרנו ותפארתנו לייסד שם ישיבות ענקיות ולסדר שמה כל הקבוצים הגדולים של ישראל, לנהור בהמון כל יראי ד' אל ארץ משובתנו.

אין כאן כלאים, אין כאן שעטנז, אבל יש כאן הפרדה מוחלטת את הטוב מן הרע, והבדלת הקודש מן החול.

יתעוררו נא גדולי הדעה וירחמו על ירושלים, וישימו קץ לכל הפלגות, יבואו נא אלה מלאכי השלום, אלה שאינם משוחתדים משום אגודה, אלה שהם חשים ומרגישים עלבון התורה ולומדיה, אלה שהם דורשים לתקן כל הפגמים שבעבורם גלינו מארצנו, אלה שהם חפצים לתקן עון שנאת חנם, יבואו נא יוכחו, ישימו שלום בין איש לרעהו, יאחו כל הקרעים, למען יהיה גם שמו של הקב"ה שלום, יבאו ויתקנו כל הפרצות, אל יאחרו את המועד.

אין אני אומר ואין אני מציע שום אופן וסדר, אבל יבואו ויעשו כמו שהם יחפצו ובלבד שיהיה שלום.

טרם קנצי למילין אבקש נא כי יושם לב לדברי. לא איש פולטקאי אני. בדד הנני בביתי, בוכה ומבכה אני על המצב הירוד הנורא שירושלים עיר הקודש נמצאת כעת, מי יתנני ואזכה להשקיש את הריבות, לפנות מעט את האויר המחניק המלא משטמה בין איש לרעהו. שמח שמחנו כי הוד קדושת אדמו"ר שליט"א יופיע בעיר הקודש. דמינו כי הישועה באה, בודאי היה מתענין למצוא דרך להשקטת הריב איזה מאמץ שהוא, אבל לא זכינו, והמריבה לא די שלא שקטה, נתוספה ביתר עז, נתרחב הקרע, רבה השנאה, התלקחה הקטגוריא, הותרה הרצועה...

יתעוררו רחמי שמים על עיר קדשנו ותשוב לאיתנה.

המצפה לישועה,

יעקב משה חרל"פ

אבקש נא מאת מעלת כבודו אם נמצא עוד אצל מעלת כבודו מכתב הראשון, יואל נא בטובו להראותו לאדמו"ר שליט"א, את שני מכתבי, בטח ימלא רצוני ובקשתי הנ"ל.